Ч. 290 (11.640). Львів, вівторок 31. грудня 1929. [illegible] Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

На шляху до повної уніфікації.

Львів, 29. грудня 1929.

Від довшого часу діються у СРСР несамовиті речі. Комуністична партія переходить велику, затяжну крізу. З місяця на місяць появляються в ній нові ухили, з якими борються відповідальні та провідні комуністичні кола з більшим або меншим успіхом, вимушують від ухильників прилюдні, самопонижуючі їх нераз покаяння і т. д. і т. п. Після появи таких „покаянних“ письм у більшовицькій пресі приходить нібито нова „консолідація“ партії, але тільки... на верхах. У низах поширюється і поглиблюється „броженіе“.

Всі ці прояви в житті комуністичної партії не є нічим іншим, тільки наглядними доказами з дня на день зростаючого розкладу російського комунізму, розкладу, що бере свій початок у зневірі, в розчаруванні, в непевности того, що може принести завтра. Російський комунізм хитається, знемагає від болючих ударів, які йому завдає життева дійсність. Російський комунізм слабне внутрішньо-організаційно та морально від своїх великанських невдач у всіх ділянках господарських, т. зв. соціялістичних експериментів. Він не може опанувати господарських труднощів, він не може далі побідно ставити чоло боротьбі з ними і тому заломлюється. Тому попадають його лідери так часто в ухили, тому комуністи так страшенно бояться „кулаків“ на селі, тому їх раз підтримують, раз безпощадно нищать, тому бояться національних, сепаратистичних рухів, тому так істерично кричать про свою „силу“, про свої „досягнення“ в ділянці індустрії та сільського господарства. Тому то так часто останніми місяцями переводять смертні екзекуції не тільки над контрреволюціонерами, але й над своїми сопартійцями, якщо вони тільки чимнебудь провинилися, особливож за кордоном. І тому накінець з більшовицького корабля останніми часами так густо тікають усякі комуністичні тузи. Вони бажають таким чином спастися від більшовицького потопу, який прочувають. Після щасливої втечі намагаються навіть прискорити цей потоп, обтяжуючи перед світом дуже тяжко весь більшовицький режім і його реалізаторів.

Болючі судороги у нутрі російського комунізму потрясають поважно і комуністичною національною політикою. Всіх підозрілих у національному сепаратизмі вважають недужі передчасно на склерозу комуністичні державники найбільшими своїми ворогами. Тому то рішили вони зліквідувати в усіх національних т. зв. республиках навіть тінь якогонебудь сепаратизму. Найкраще було це зробити при допомозі громадного обвинувачення національної, неросійської інтелігенції в активній контрреволюційній роботі. На основі згори придуманого й уложеного пляну, як це ми вже писали, приступили вони до нагальної, а при тім систематичної ліквідації української інтелігенції на Україні при допомозі відомих арештувань, що тягнуться ще від червня 1929 р. Арештування почались серед молоді, потім поширились на учених, а далі на всю інтелігенцію, на селян і робітників. Репресії почались супроти української національної інтелігенції в першу чергу тому, що вона найчисленніша та тому, що працювала на Україні, отже на території, на якій всім московським володарям від давних російських царів до нинішних російських комуністів все найбільше залежало передовсім з господарських оглядів.

За арештуваннями української інтелігенції **пішли арештування білоруських діячів у Білоруській Радянській Республиці,** а попри те пішли й **арештування в Грузії.** Все згідно з заздалегідь виготовленим пляном!

Нагнавши таким чином страху всім неросіянам і нежидам у т. зв. національних республиках в европейській частині давної Росії (в азійських республиках більшовики тримаються зовсім іншої тактики), кремлівські володарі почали переводити постепенну ліквідацію автономних прав поодиноких т. зв. союзних, а в більшовицькій термінольогії „самостійних“, республик. Першим етапом цього процесу, що веде до повної централізації та рівночасно державної уніфікації СРСР, є ліквідація окремих т. зв. автономних або „самостійних“ комісаріятів земельних справ у цих республиках. По якімсь часі прийде черга на інші. Більшовики звуть це лицемірно „зміцненням права національностей“.

Довідуємося, що загрожені в своїм їстнуванні кремлівські червоні диктатори **рішили ще весною 1929 р. цілковито зліквідувати всі автономні і союзні республики.** Самозрозуміло, що цей плян рішили переводити поволи й оглядно. Аби не було кому проти цього протестувати, приступили до ліквідування національних інтелігентних діячів в усіх союзних республиках. **СРСР має бути поділений у будуччині не на національно-територіяльні одиниці, а на господарсько-економічні области** — з повним знехтуванням при такому поділі національних моментів. Отже **повстануть там великі адміністративно-територіяльні области, повирізувані на основі економічно-господарських потреб Москви, а не на основі національних потреб поодиноких народів.**

Чому більшовики це роблять? Чому роблять це ті самі більшовики, що горлають про право народів на повне самоозначення аж до відділення? Втаємничені запевняють: тому, що хочуть собі таким чином забезпечити шлях до політичної регабілітації, бодай частинної перед тими, які прийдуть до влади по них. Самі комуністи найрадше бажалиб зробити місце російським соціялістам-революціонерам і тому навіть не скриваються тепер з виявами деяких симпатій супроти есерів, очевидно не в пресі, але в зносинах з ними і в відношенні до них.

Хоч як дивно виглядає вище сказане, то проте воно дає дуже добре освітлення всьому тому, що виправляють тепер комуністи і тим самим надає цим справам всіх признак імовірности. Справді: комуністи котяться вже не по похилій, але по прямовісній майже площі у безвиглядну пропасть.

22 дні крізи.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 28. грудня 1929.

Можливо, що завтра буде вже 23. день і що взагалі місяць із сонцем ще нераз будуть чергуватися, поки появиться офіціяльний декрет із номінацією нового уряду польської республики. Можливо теж, що поки ці рядки будуть видрукувані у „Ділі“ й „Діло“ дійде до рук читачів, новий премер остаточно і формально перейме владу з втомлених рук „виконуючого обовязки“ п. Світальського, який — як кажуть — уже і так готується до нової своєї посади — редактора санаційного тижневика при „Ґазеті Польскій“ (мало ще, видно, є трибун оборони слушної справи санації і треба, видно, щораз ще нові творити задля вразумлювання збаламучених та злобних громадян). Але це для історії Польщі не важно, скільки акуратно, з годинником та календариком у руці, трівало інтерреґнум поміж кабінетом п. Світальського і п. Бартеля, а аритметика в даному випадку це лише паскудна звичка журналістів, відома напр. уже з немилої історії загину ґенерала Заґурського: тоді теж щодня вискакувало чергове число, нині зросли вони вже до імпонуючої величини, а ні ґен. Заґурському це не помогло ні його ворогам не пошкодило.

Всетаки ця остання польська кріза виказала чимало таких характерних моментів, які повинні остати в памяті і після її „щасливого“ кінця. Отже: показалось, що всупереч високопарним заявам санаційних орґанів, що в „післятравневій системі“ особи не грають ролі, бо всі вони підчинені безоглядній волі творця нинішнього політичного стану в Польщі та фактичного володаря і тому є лише тієї його волі виконавцями, — особи таки грають величезну ролю! Ба, знову стало ясно, що саме в суто парляментарній системі влади урядові кризи находять лекшу розвязку, ніж у системах половинної диктатури, бо в першому випадку особистий склад кабінету є так мовити автоматичною еманацією парляментарної більшости, тому при засуванні факту тієї більшости засування персонального облича уряду ніколи не стрічає затяжних і поважних перешкод. У таких-же відносинах, як нині в Польщі, справа далеко більше ускладнена: члени уряду не є еманацією парляментарної більшости, але цілий уряд, якщо дійсно бажає сякої-такої співпраці з соймом, мусить з фактичною більшістю сойму рахуватися; іншими словами: не можуть в уряді засідати особи, які самими своїми призвищами підганяють послам кров до фізіономії. У такій ситуації, як нині після провалу щирої концепції пп. Мацкевичів розігнати сойм на чотири вітри, уряд мусить бути „ин капіте ет ін мембріс“ приємливий для соймової більшости. А що виразної тієї більшости у нинішнім соймі нема в уряді не сміють засідати люди, які є червоними плахтами чи для лівиці, чи для правиці, будучи одночасно „100-процентовими підсудчиками“ і вірними членами санації! Це, здається, і вияснив марш. Дашинський на останній розмові з проф. Бартелем і з цього теж приводу санаційна преса попала в лють, закидаючи — очевидно — Дашинському вмішування у несвої справи. Тим часом, здається, коли справді маршал сойму подсказав будучому премієрові значіння особистого складу ради міністрів для т. зв. співпраці з соймом і згадав на приклад найбільш яскраві імена дотеперішніх міністрів, найменше для тієї „співпраці“ підхожих, то підійшов до нинішньої ситуації виключно з погляду — льоґіки.

Бо безпосередньо вяжеться проблема: на якому ґрунті має вестися „співпраця“? Які конкретні справи мають стати „помостом згоди“ поміж двома верховними органами влади в державі? Зміна конституції і бюджет. Знову з бюджетом вяжеться безпосередньо — господарська ситуація, отже такі питання, як реформа податкової системи, політика капіталізації чи етатизації справа урядничих платень, справа соціяльних свідчень, справа безробіття. До підстав „помосту згоди“ належить з одного боку система використовування диспозиційних фондів, з другого боку притуплення зайвої вразливости соймових контрольорів. Іншими словами: якщо п. Бартель має перевести відложення до актів справи б. мін. Чеховича, то сойм схоче чейже дістати бодай на найближчу будуччину ґарантію, що знову поважна скількість міліонів з державного банку не піде на — виборчу кампанію. Отже: особи міністра справедливости, міністра внутрішніх справ, міністра торгу та промислу, міністра фінансів, міністра суспільної опіки — особи корманичів тих ресортів є для сойму далеко не байдужі!

Ба, але тут іде не лише про „співпрацю“. Тут іде теж про — міністеріяльні теки, але про владу, про впливи. А що це кабінет позапарляментарний — боротьба за впливи, за владу, за міністерські посади обіймає далеко ширший і [illegible]

словимий терен, ніж соймові кульоари. Тому теж десиґнований на премєра діяч мусить мати до діла в „тайною дипльоматією", табор його противників замаскований, методи підставлювання йому ноги підчас творення кабінету далеко прикріші.

Історія творення кабінету п. Бартеля може бути справді цікавою наукою, наскільки умови парлямептарного життя є для держави більше позитивні від умов таких, які нині у Польщі. Таких кріз, як оця остання, у „передтравневій системі влади" справді не було, дарма, що та „передтравнева система" була теж — дуже погана. Не було бодай ніколи тієї вакханалії сплетень і поголосок, щораз нових комбінацій, щораз нових критих „маневрів". Тай число днів урядової кризи — було завсіди меньше. Адже це нині — 22-ий день!

І. Кедрин.

Серед наших „русских".

Москвофільські видавництва.

До москвофільських періодичних видань: Русск-ого Голосу" (виходить по російськи звічи в тижні), „Землі і Волі" (тижневика), „Голосу Народа" (тижневика), „Кооперативного Вістника" (місячника) і „Науки" (квартальника) приходить від нового року ще й гумористичний двотижневик „Страхопуд". Редактором-видавцем „Страхопуда" має бути П. Монастирський.

Як ми вже повідомляли, Ставропігія виповіла льокаль книгарні „Рідної Школи" у своїм домі на розі вулиць Бляхарської і Руської, що мусить бути опорожнений з днем 31. грудня ц. р. В тому льокалі має бути приміщена російська книгарня, що її вестиме заснована недавно з тою метою москвофільська видавнича кооператива „Слово", яка має вести теж книжкові видання. Книгарню вести має згаданий П. Монастирський.

Виходило би, що наші москвофільські сепаратисти дістали звідкись свіжий приплив гроша, коли приступають до видавання такого люксусового органу, як гумористичний журнал, і ще більше до ведення російської книгарні у Львові. Невже хтонебудь, знаючи наші відносини, може повірити, що така книгарня у Львові зможе працювати без дефіцитів?

Нові москвофільські читальні й кооперативи.

В останніх двох місяцях н...ні „русскі" оснували цілу низку нових чита...ень і кооператив. Нова читальня ім. Качко...ького основана м. ін. в Попівцях у Брідщин..., в Знесінні коло Львова. Нові кооперативи, ...що вступили в члени „Русск-ого Ревіз. Со...у", основано в таких місцевостях: Городок ...гайлонський („Русскій Союз"), Біла, пов. Ра... Руська („Союз Труда"), Кабарівці, пов. Збо... („Сел. Труд"), Підмихайле, пов. Калуш („...ода"), Шандрівка, пов. Турка („Доля"), Бі... пов. Перемишляни („Русскій Труд"), Турин... пов. Жовква („Кооперативна Каса"), Чор... Яшково і Бересте, пов. Грибів (на Лемківщині), Чертеж біля Журавна („Дністер"), Млиниска, пов. Жидачів („Ощадність"), Камінка Струм. („Русска Нар. Каса"), Ляховичі Подорожні, пов. Жидачів („Русска Правда") і Зібоалки, пов. Жовква (каса ім. Наумовича). — Як бачимо, то на кооперативному полі розвинули москвофіли справді широку діяльність.

Талергофські свята.

Т. зв. „талергофські торжества" відбулися в останньому часі: в Ріпневі, пов. Камінка Стр., де поставлено на високій могилі хрест з написом: „Талергофскимъ мученикамъ, погибшимъ за Русь 1914—1918" і де побіч о. Монцібовича з Куткора промовляв м. ін. і православний „батюшка" М. Балик із Лемківщини; у Млинисках, пов Жидачів, у Тадані, пов. Камінка Стр. і в Ляшкові, пов. Радехів. У Тадані посвятив москвофілам хрест латинський священик. — Потим в цілому ряді місцевостей відбула свої організаційні збори „Русская Сел. Організація", а „Русскій Рев. Союз" перевів цілу низку кооперативних і молочарських курсів.

На господарські теми.

Менше критики, а більше творчої праці.

В багатьох країнах давно вже зрозуміли вагу й потребу агрономічної праці для сільського господарства. Там істнують тепер цілі армії агрономів та велика кількість усяких досвідних установ і закладів. А в нас, на українських землях в межах Польщі, заледви перед кількома роками започатковано агрономічну роботу і то виключно при допомозі матеріяльних засобів наших молодих кооперативних організацій. Звичайно, малі матеріяльні засоби кооперативних організацій дозволяють удержувати і малу, не вистарчаючу скількість агрономів. Про свої досвідні установи чи заклади — приходиться лише мріяти.

Тому нема нічого дивного, що ми не маємо тепер потрібної кількости агрономів-практиків, що ми у своїй праці мусимо послугуватись вислідами досвідів, переведених чужими досвідними установами та закладами. Звичайно, це не значить, що ми в недалекому майбутньому не будемо всього цього мати. Напевно будемо мати. Про це свідчить зріст нашої кооперації та свідомість молодих агрономів, що працюють по повітах краю, не дивлячись на незадовольняючі матеріяльні відносини.

Не зважаючи на те, час від часу, можемо читати на сторінках української преси про закиди, які роблять агрономи „практики" агрономам „не практикам", що вони не дуже щасливо поміщують публікації в популярнім часописі „Сільський Господар", що багато пишуть про нові методи Бурмеєстра й Льоссова щодо рідкого посіву всяких збіжевих рослин, про пересаджування збіжа, що вміщують в часописі „Сільський Господар" звідомлення про висліди з досвідів, які не заслуговують на довіря, бо роблені при одному повторенні, що пишуть і розсилають інструкції в справі досвідництва, не мають достаточної теоретичної підготовки й нарешті, що навіть не бачили села (див. „Діло" ч. 255, стаття інж.-агр. Юліяна Винницького „Багато теорії, а мало практики")... Здається вже все сказано... Дальше вже нічого й говорити...

Забувають агрономи „практики", що всі ми під сучасну пору тут, у краю, під кожним оглядом, агрономічну практику тільки-що набуваємо в тяжких умовах і тому, на мою думку, для поділу агрономів на практиків і не практиків не настав ще час.

Доказувати чи щасливе чи нещасливе є поміщування публікацій у часописі „Сільський Господар" також не будемо. Краще, погодившись зі засадою, що не помиляється той, хто нічого не робить — запитаємо шановних агрономів „практиків" про те, чи багато вони причинилися до піднесення цього єдиного в краю сільсько-господарського часопису „Сільський Господар" через вміщування своїх реальних практичних публікацій, побудованих, як вони кажуть, на найбільшій правдоподібности?

Потім, нові методи Бурмеєстра полягають не тільки на рідкому посіві, а й на добрій управіріллі. А що в нас господарі скрізь, по всьому краю, в більшости, занадто густо сіють і зле управляють ріллю — про те й говорити не приходиться. Тому, думаю, що замість того, щоби двома-трьома словами критикувати Бурмеєстра, а тим більше відкидати його методи, — краще булоб і нам, українцям, зробити так, як це зробили поляки, а саме — перекласти його книжку **„Die exakte Bodenwirtschaft"** на українську мову, за що наші поступові господарі напевно булиб тільки вдячні, бо багато де-чому з неї навчились би.

Як арґумент проти рідкого посіву інж.-агр. Ю. Винницький наводить свої спостереження на виставі у Познані, в павільоні цукроварства, де, серед всяких зіставлень над досвідами управи цукрового буряка, можна було зауважити цифри, які виказували шкідливість рідкого посіву.

Одначе це ще не може служити доказом на те, що густий посів кращий від рідкого.

Не треба забувати що умови, в яких приходиться розвиватись рослині — підлягають за-

Д-р МИ... СКОРИК.

ЗВІДКІЛЯ ПОХОДИТЬ РУСЬ?

(Докінчення.)

Так, як Родан і назва Дунай (Данубіос), *D*anubius, *D*onabis, *D*onava — є кельтського походження. До Дунаю тече ріка Isar, Aluta, Aratus, Alt. *D*an-aster (Дністер), *D*an-апер (Дніпер) — це також пень кельтський. Лиман Дніпра названо Буг, а по нім і ріку Буг. Бог—лиман Родану зветься Bouc, Buc. Прослідивши докладно, таких спільностей знайдеться значно більше.

Французький історик Jacques de Charon, офіційний історіоґраф Людвика XIII., в 1621 р. видав працю „Histoire Universelle de toutes Nations", котра, як зарезервований раритет, зберігається в Нац. Бібліотеці в Парижі. Шарон, маючи змогу використати джерела, пише про українців: „... Що торкається походження отсих (київських) давних русинів (Rutheniens), то є великою очевидністю, що більша частина їх мала своє походження від ґаллів, які колись прийшли в їх край (на Україну)... і що їх країна одержує назву Рутенії (Ruthenie) від народу рутенів, які колись жили побіч країни, що потім стала називатися Флянрією; а вірніше — від народів країни Руерґ в Аквітанії (яких звали також русинами), що колись прийшли в ті краї з вольськами і тектосагами". Звертається увагу, що Шарон пише, що більша частина українців походить від ґаллів — значить: признає злучення ґаллів зі словянами.

Полудневі кельти (русини) жили під сильним культурним впливом греків та римлян, а мова їх з численними домішками слів грецьких та римських. Сліди їх мови стрічаємо і в українській мові. Подаємо кілька примірів: ovis — овен. овн. овца. вівця; agnus. agnean — ягня; pourceau — порося; pasco, patûre — пасу, (зміна „s" на „t" і „t" на „s", як рутени—русини); bos, boeuf — бик; viand — говяд; scutum — щит; baril — барило; lividus — слива; libum — хліб; ruminer — румеґати; cerase— черешня; jupa — юпка і т. д.

Ватикан, поширюючи християнство між ріжними племенами, вів точні списки тих племен, щоб не було плутанини. Католицька церква для точности і послідовности називала нарід так, як він у неї звався здавна. Тому й назва народу Rutheni і в полудневій Ґаллії і в Норіку і на Україні послідовно така сама.

У „Vita Chounardi episcopi" з 1131 р. Закарпатська Русь названа Ruthenia. В XII-XIII. в. Anonimus Belae regis notarius називає українців також Rutheni, а про давніші часи пише: multi de Ruthenis... in Panoniam venerunt". Галицькі князі називали свою землю Russia (з грецька), а свій нарід Rutheni. Карпатські гори в хроніці XIII. в. Семена Кези звуться Ruthenorum Alpes. Українців студентів у зах. Европі означали natione Ruthena de Kiova, або de Ruthenia, або natione Ruthena de Ucrania. Герберштайн 1557 р. пише: Russi latine Rutheni apellati.

Кельти-русини, проживши 150-200 років у Норіку, переселилися на Україну до Азов. Моря і промишляли, як пише Ібн Росте, нападали на славян. Пізніше вони посунулися в Полянську Землю і влилися у славянську масу антів, котрі вже мали свою культуру з впливами грецькими. Кельти внесли там свої назви, слова, вимову, поняття, традицію, право, звичаї, родинний, громадський і державний лад та назву Русь. У ільменських славян не було того злиття маси кельтів-русинів зі славянами, тому вони й Русею не звалися. Так і фінські народи Суздальської та інших земель, що потім придбали назву Московії, теж Русею не звалися. У кельтів по Цезарю, як і в полян, жінка була „deducta", „водимая", мала свій посаг з правом на нього, чого ані у римлян ані у ґерман ані у москвинів не стрічаємо. На Україні і тепер як виряжають молоду з її хати, то кидають їй під ноги віника чи дровину, що чинять ще й тепер у півд. Франції та півн. Італії. В українськім родиннім праві істнує бокова лічба споріднень: брат у перших, сестра у других — як і в кельтів; того в ґерман не було.

Кельти знали римські права і тому в договорі Олега з греками (911 р.), що його він як побідник диктував, маємо майже дослівний переклад з XII. римських таблиць: „Аще кто умреть, не урядив своего именія, а своїх не має, да возвратить именіє к малим ближникам в Русь". У греків, у скандинавів, у ґерманів такої норми нема. В „Руській Правді" також є замітний вплив римського права.

На Україні, як у римлян, дівчина могла засудженого на смерть спасти, заявивши охоту вийти за нього заміж. Цей звичай міг прийнятися тільки через кельтів. У греків звичай цей був заборонений. Кельти служили в римському війську і знали римський впоряд, котрий принесли на Україну. Симеон Старовольський 1640 р. пише, що у запорожців та українських козаків було одно з найкращих військ, бо навчання йшло, як у римлян, і бої велися по римській науці. Скандинави мали свою морську термінольоґію — а тимчасом на Україні прийнялася термінольоґія грецька за посередництвом кельтів, зате нема сліду термінольоґії скандинавського мореплавства. Кельти принесли на Україну мечі зі знаком тризуба, звичай палити мерця з півнем, припалювати півня на весіллі, вішати дитині на шиї вовчого зуба, щоб зубки краще кололися і багато інших звичаїв, котрі по нинішній день є знані у Франції.

Созонович у 1898 р. ствердив, що схема билин така сама, як схема провансальських пі-

кону мінімуму, оптімуму та максімуму. Для підтвердження цього наведу за проф. Д. Н. Пряішніковим ряд чисел з досвіду над управою цукрових буряків в маєтку Харитоненка на Харківщині. Так, наприклад, при висіві цукрових буряків з віддалі між рядками 36 цм. був такий урожай — 1 десятини (1.09 га):

	При віддаленні між окремими рослинами в рядку:				
	18 цм.	22 цм.	27 цм.	31 цм.	36 цм.
урожай буряків в метр. сотн.	180	219	221	210	215
% цукру в буряках	20,1	19,2	19,2	19,2	18,4
Урожай цукру в м. с.	3 ,5	41,5	42,0	40,0	40,0

Отже з наведених чисел бачимо, що найбільший урожай буряків, як маси, так і цукру був при віддалі між окремими рослинами в рядку на 27 цм.; все-ж, що було густіше чи рідше — дало менші врожаї. Таким чином оптімум для віддалі між рослинами для цього досвіду є 27×36 цм.

Тепер, думаю, буде ясним, що при плеканні як буряків, так і інших рослин — ходить про створення чи досягнення для їх розвитку оптімальних умов, які є ріжними не тільки для ріжних рослин, а навіть і для ріжних сотнарів одної рослини.

Звичайно, що цукроварі завжди будуть пропагувати густіший посів буряків, бо тоді буде більший відсоток цукру в буряках. Але чи є це вигідним для господарів-плянтаторів цукрового буряка? Безумовно ні; для них найвигіднішими будуть ті умови, при яких буде найбільший врожай цукру з одиниці площі.

Тому росправлятися з рідкими посівами збіжа на підставі даних, поданих цукроварами на познанській виставі про досвіди з буряками не можна.

Багато дечого можна булоб ще сказати і в справі досвідів та інструкцій, але недостача місця не дає можливости цього зробити.

Несправедливим є робити закиди своїм товаришам і в теоретичній непідготовлености та незнанню села... Всі ми, агрономи, що працюємо в краю, повиростали під селянськими стріхами та позакінчували високі агрономічні школи... Думаю, що тільки життя та дальша праця покаже, хто з нас більше теоретично підготовлений та знає краще село, його потреби. Спечератись про це зараз — недоцільно.

Одно лише на закінчечення можна й треба сказати, що ми, українці, занадто плодовиті на критику й мало здібні на творчу працю, черeз те й плентаємося у всьому позаду наших сусідів.

Отже, коли хочемо добра для свого народу, — не умиваймо рук у „непогрішимости“, а йдім і працюймо серед свого і для свого народу, займаючи положення, яке належиться кожному з нас по нашій теоретичній підготовці та практичному досвідови.

Інж. Антін Романенко.

Для зближення з театром.

Напередодні відізду нашої театральної трупи зі Львова.

Після короткого побуту у Львові трупа „Театру ім. Тобілевича“ виїзджає знов на провінцію, не маючи змоги при дотеперішній фреквенції нашої публики продовжувати свої вистави. „Кооператива Український Театр“, що взяла від року в свою опіку цю найкращу нашу акторську трупу, зібрала всіх її членів і членів своєї Управи та Надзірної Ради за спільною вечерою, щоби поділитись своїми думками і дати бодай скромний доказ симпатії для праці наших артистів.

Був це тільки на-пів прощальний вечір. Ті, що стоять ближче до нашого театру й цікавляться його долею, не тратять надії, що йому вдасться перебороти важкий переломовий момент і стати на тривкіших основах при допомозі ширшого громадянства, яке не втратило зрозуміння для ваги народнього театру.

Голова Надзірної Ради „Кооперативи Укр. Театр“ радн. Дрималик у вступній промові торкнувся важливого питання, що наші артисти відїдуть із Львова у багато гіршому настрою, ніж сюди приїхали. Але те головне, за чим вони приїхали до нас — показати, що всі прихильні голоси преси й публики про їхні вистави в Станиславові були виправдані, вони здобули своїми нечисленними виступами серед дуже непригожих обставин. Вони дали більше як могли і це їхне зусилля не пропале.

Пос. О. Луцький дав широку, пластичну картину труднощів, з якими мусить боротись наш нинішній театр. Важкі економічні обставини, загальна кріза театру, що так само як кожна інша ділянка творчости шукає нині горячково нових форм, недостача виховання нашої інтелігенції для театральної культури. Та справжні артисти, що жертвують собою, працюючи із захопленням для улюбленого мистецтва більше ваги привязують до симпатії невеличкої громади, що стежить за їхньою працею, ніж до широкого загалу, байдужого до цієї праці. Наш нинішній театр живе й може жити покищо цією невеличкою громадою, яка вміє оцінити його мистецтво і піддержати. Й найцінніщим у нашім житті, в нашій праці є свідомість, що істнує живе вражливе серце людини, яке нас розуміє. Пос. Луцький закінчив свою prегарну промову тостом у честь директора театру, що не пожалів своїх засобів ні енергії для великої громадянської справи.

Сен. М. Галущинський у кількох, глибоко відчутих словах, передав почування всіх симпатиків театру, що дорожать ним і хотіли би йому допомогти. Не треба скидати вини на громадянство — за нього повинен бути відповідальний кожний, хто невпинно звертається до нього й промовляє в його імені. Громадянство це кожний із нас зокрема і тільки в такому розумінні воно може допомогти театрові.

Відтак промовляли ще пп. Л. Лепкий, який звернув увагу на те, що львівське громадянство незорієнтоване між нашими численними трупами, п. Нікітин дуже дотепно від імені артистів, дир. театру п. К. Вишневський, що представив невідрадний фінансовий стан театру, п. Зиновій Целенський, що підкреслив заслуги п. Блавацького як режісера, врешті п. Кривіцька і п. Кривіцький, що ділились від імені театральної трупи її необхідними потребами.

Весь вечір, що минув в якнайбільше гармонійній атмосфері дружньої гутірки причинився до зміцнення у всіх присутніх пересвідчення, що будова осередка театральної праці — власної салі є пекучим культурним домаганням, якого здійснення не можна відкладати.

Два нові політичні процеси в СРСР.

У Москві приготовляється два нові політичні процеси: Сиверолїса та інжинірів нафтового тресту, Ташаносова, Стрижева, Еліна, Поляка і Сарбекова. Всі ці інжиніри перебувають вже з місяці у вязниці. Емігрантський журнал „Социялістіческій Вестнік“ подає з Москви відомости, що чекісти тортурують арештованих інжинірів у цей спосіб, що освітлюють їх келії сильними рефлекторами, які не дозволяють вязням заснути вже кілька тижнів. Тим чином більшовики бажають приневолити інжинірів признатися до вини та виявити співвиновників.

Радянські представники їдуть до Харбіна.

Із Москви пишуть, що радянський представник Симяновський виїхав до Харбіна, де має повнити обовязки ґенерального конзуля СРСР. Виїзд Симяновського, це перший крок до відновлення дипльоматичних взаємин між СРСР і Китаєм. До Харбіна приїхав також представник китайського уряду Тсай.

Поанкаре про Зєд. Держави Европи.

Поанкаре підчас останньої недуги написав статтю про Зединені Держави Европи і помістив її в журналі „Насіон“. У цій статті він пише між іншим: „Від довшого часу деякі політики бажають утворити Зединені Держави Европи і намагаються витворити паневропейський патріотизм і поняття европейської батьківщини. Я також вірю в зріст міжнародньої солідарности европейських держав, і вірю, що на горизонті нашого політичного життя щораз виразніще зарисовується образ людства. Зближення між державами економічне і політичне є можливе і потрібне.

Але що ми розуміємо під поняттям „Зединених Держав Европи“ та „европейської батьківщини“?

Чи розуміємо під тим союз держав, чи союз націй, рас, у якому злились би всі національні традиції і мови всіх народів? Чи „европейський патріотизм“ мав би усунути всякий патріотизм окремих народів? Для мене особисто деякі держави в Европі цілком не є ближчі як держави Північної Америки і я не розумію чому творити Зединені Держави тільки з европейських держав? Бо що то є властиво Европа? Чи до неї належить СРСР? Вибір таких держав, які булиб достойні стати членами Зединених Держав Европи не є такий легкий. Деякі великі держави, як напр. Англія, надумувалася би довго, чи вступати до такого союзу держав. Також багато інших держав не радо вступилиб до Зединених Держав Европи. А творення союзу, до якого вступилаб тільки частина европейських держав, є дуже небезпечне, бо воно збудить в інших державах підозріння, що цей союз твориться проти них.

Я думаю, що далеко ліпше булоб спробувати утворити між европейськими державами кращі політичні, господарські, промислові та митні відносини. Раціональний поділ продукції, господарська організація, взаїмна фінансова підтримка, духове зближення і довіря між державами зростуть через зріст спільноти інтересів. Такі проєкти є не тільки бажані, але і конечні. Тільки цим шляхом можна дійти до замирення Европи й усунути можливість війни.

сень, а в тих піснях схема була з Гомерової „Одисеї“ через вплив грецьких кольоністів, які жили в Ґалії.

Розсліди над „Словом о полку Ігоревім“ також показали звязок її з Провансалем. Дослідники підкреслюють використання автором „Слова“ старих пісень, традицій, обламків старого епосу. Ці традиції і ін. джерела звязані з історією і подіями середземноморських, римських, причорноморських країв. Скандинавського у „Слові“ нічого нема. В. Каллаш установив спорідненя „Слова“ з піснею про Роланда. Дашкевич установив спільноти „Слова“ в плачі Ярославни з плачами чи піснями-жалями провансальськими. Навіть строфічність відповідає романським паралелям. Акад. Перетц установив звязки „Слова“, що йдуть аж до Франції включно.

Лисенко не хотів вірити, що записані в Провансі народні пісні (мельодії) не є українськими народними піснями. Провансальські веснянки, творчість ще поганських часів, звичаї Різдвяного вечора, колядки такі подібні до українських, що москвин Словцов, побувши у Провансі, писав, що йому здається, начеб він був у Києві. Замилування до жовто-синіх прикрас у Провансі та на Україні також не може бути без значіння. Українська мітольоґія ще не просліджена, але вже перший погляд вказує на велике її спорідненя з кельтською.

Кельтське походження Київської Руси кидає цілком інше світло на українське минуле, а поглиблення української історії за часи до появи Руси в Києві висвітлює минувшину українського народу на широкому шляху до світлої будуччини. На цім шляху поява в українській історії Руси в її ролі є тільки історичним епізодом в житті античної української слав'янської нації, хоч і надзвичайно важливим — не менш, як татарщина в Московії. Питання про февдалізм на Україні, про закупів, толковників, холопів, бояр, кметів і т. д. набувають нового освітлення. Пояснюючи пр. слово „къмети“, обмежувалися тим, що це назва латинська „comes“, але не вміли собі дати ради, звідки це слово появилося на Україні. Русь-кельти принесли на Україну февдалізм, клясу бояр, дружинників— що все було їм знане.

Історики пояснювали безсумнівні кельтійські впливи на Україні тим, що вони перейшли за посередництвом ґерман. Тепер стає зрозуміло, що цей вплив ішов від кельтів безпосередньо. Так пр. по звістці Плінія кельти винайшли плуг (ploum) а плуг на Україні знаний був уже в X. ст. („Руська Правда“). Через Польщу від ґерманів плуг на Україну перейти не міг, бо, як доказав проф. Линниченко, до половини XIV. ст. Польща стояла під культурними впливами Руси-України.

В дальших сторінках (від 77 до 121) автор подає дуже багато цікавих думок, зміст котрих тяжко подати, бо книжка проф. Шелухина і так писана „телеграфічним стилем“ тому, що вона є скороченням до одної четвертої первісної праці зогляду на кошти видання.

Праця написана легко, з молодечим захопленням і тому арґументація її має в собі багато переконуючого. В кожному разі книжка заслуговує на те, щоби з нею познайомитися, що я хотів осягнути отсим своїм коротким рефератом.

Самбір, 19. XI. 1929.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

Відгуки дня.

„Сталі ціни“.

Їду потягом. Напроти мене елеґантний молодий чоловік семітсько-інтернаціонального типу. Побачив, що я читаю „Діло“ і почав розмову.

— Ви зі Сплетенич? — питає мене.

— Ні, я зі Львова. А ви у Сплетенич?

— Так. Я там маю мануфактурну крамницю.

Представився, я його також і ми почали розмову. Він жид, я українець якого більше в демореділ., то й розмова пішла гладко.

Якийсь час була досить ненецензурна, бо балакали ми про політику, потім перейшла на льокальні відносини, а вкінці на купецтво. В тій малерії я більше слухав а тільки десь колись кинув обережно якесь слово.

— Я виховався на купця в Чехії — говорив мій товариш подорожі. — Скінчивши студії і практику, вернув у Галичину, оженився заложив інтерес.

— Як-же вам іде?

— Зовсім не йде. Серед тутешніх відносин пропаду напевно. Я, бачите, зробив одну дурницю: завів сталі ціни!

— Хібаж це зле? У Львові є кілька сот крамниць із сталими цінами і не банкротують від того.

— У Львові може, але не в нас, у Сплетеничах.

— То привичайте людей до цього.

— Власне зараз вам розповім, як я почав привичаювати.

Витягнув папіроску, закурив і став розказувати:

— Тільки, перепрошую вас, це буде про ваших земляків.

— Не шкодить. Витримаю.

— Отже послухайте: Приходить до мене раз одна пані і каже собі дати найліпше сукно на плащ. Показую їй справді найліпше, яке тільки роблять у Бельську. По чому метер? — питає. По 55 золотих — відповідаю. То мало — каже пані, — я маю призначених на це більше грошей. Прошу пані — кажу ліпше сукно в нас не екзистує. В такому разі піду до другого — відповідає. Що було робити? Думаю собі: шкода її грошей, бо в другій крамниці купить гірше і за більші гроші. Що я роблю! Кличу хлопця і кажу подати другий звій того самого сукна тільки що з іншої полиці. Я маю ще, прошу пані, одно сукно але воно може вам за дороге! Пані обурилась: — Що значить „за дороге“. По чому метер? По 75 — відповідаю. — Прошу мені дати три метри — каже пані, — але мусите спустити! Торг. Я спустив на 70 зол. Заки сукно запакували пані щераз оглянула його: О! Зараз видно ріжницю. То чути в руках!.. Дала завдаток і вдоволена вийшла з крамниці. Я тішився зі свойого помислу. До середини запакував я їй рахунок на 165 зол., по 55 за метер.

Другої днини прийшла знову ця пані. Пане купець — каже на вступі — ми, українці не любимо чужої кривди. Ви виставили помилковий рахунок. Прошу маєте його назад!.. Я тоді гал-нерад виясив їй цілу історію. І що думаєте?..

— Подякувала вам.

— Образилася, наговорила мені дурнячь і більше в мене не була. Певно і другим каже, щоби до мене не йшли, бо я... шахрай.

Купець хвильку помовчав, а врешті сказав важне слово:

— Маєте сталі ціни! Галичина ще до них не доросла і купець мусить два рази більше цінити, щоби міг жити.

Галактіон Чіпка.

Індія домагається прав домінії.

Із Льондону пишуть, що провідник індійських націоналістів Ґанді та кількох його прихильників мали на днях нараду із віцекоролем Індії льордом Ірвіном у справі адміністративних реформ в Індії. Ґанді домагається для Індії таких прав, які мають інші англійські домінії. Віцекороль Індії відповів, що у цій справі буде переговорювати із англійським урядом.

На організаційному фронті.

СТАРОСАМБІРЩИНА.

Дня 17. XII. ц. р. відбувся в Старому Самборі Повітовий Зїзд Українського Нац.-Дем. Обєднання. Головував о. Бенцін. Реферували о. сен. Татомир і п. Осип Турянський. Після рефератів виявилася дуже жива дискусія, в якій промовляли головним чином селяни. Зїзд осудив угодовецьку роботу деяких священиків Самбірщини та закликав усе українське селянство до рішучої боротьби за свої права. Після дискусії вибрано на Зїзді новий Повітовий Комітет Обєднання

Зі спортового життя.

З Карпатського Лещетарського Клюбу.

Недостача снігу унеможливлює нам розпочати сезон у Львові. Лещетарські курси, заповіджені на грудень, відбудуться аж по наших святах. Користаючи з доброго снігу в Карпатах, КЛК зорґанізував кілька прогульок. Дня 25. XII відбулася прогулька під проводом дир. Павькова до Делятина-Ворохти. 29. XII виїхала прогулька до Ворохти, під проводом п. Б. Федака. На 1. січня орґанізує КЛК прогульку до Славська. Виїзд учасників у середу в год. 6.20 рано. Друга прогулька до Славська виїзджає на перший день Різдвяних Свят (7. I.). Зголошення на прогульки приймається на ширших сходинах Клюбу, які відбудуться в понеділок 30. XII. в год. 7. веч. у льокалі т-ва „Земля“.

Виділ Українського Студ. Спорт. Клюбу подає до відома, що члени УССК. можуть набувати сезонові карти вступу на лід на „Світез“ в ціні 16 зол. з ґардеробою при касі на „Світез“ в урядових годинах за показанням виказки клюбу, яку можна відбирати щодня в год. 19. в пластовій домівці у голови клюбу т. Рака.

Посол застрілив посла.

У бразилійськім парляменті підчас політичних нарад прийшло між двома послами до суперечки, яка скінчилася тим, що посол Льопез застрілив на салі нарад свого політичного противника.

Виновника арештовано, а парляментарні наради перервано.

НОВИНКИ

— **На карти „Рідної Школи“ звільняючі від алькогольних напоїв** з нагоди Різдва Христового зложили в золотих Вп. панове: радник Ілля Кокоруда — Львів 50; о. мітрат Балок Олекса — Львів 30 (в цьому також від святочних і новорічних побажань); о. Моравський Еронім — Орове 5, Іван Герасимович — Львів 5. — Хто слідуючий?

— **Львівська хроніка.** На вул. На Болоню Михайло Станкевич напав на Івана Дронґа і поранив його вистрілом з револьвера в лице. Івана Дронґа відвезено до лічниці, а напасника арештовано. Причиною нападу були особисті порахунки. — При вул. Петра Скарги якийсь невідомий тип стрілив до С. Ґавронівної і поранив її. — При вул. Глинянській 8 злодії вкрали в кімнаті Шарльоти Інґбер ґардеробу, вартости 2.500 золотих. — При вул. Пілсудського 11 вкрадено з реставрації більшу кількість пляшок вина і лікерів. — У звязку з арештуванням княжни Пузиніни, арештовано на днях Леона Нусбавма за співучасть у фальшуванні векслів і обманювання ріжних фірм.

— **„Великий Львів“.** З певних джерел довідуємося, що до Львова будуть прилучені громади Знесіння, Замарстинів, Мале Голоско, Клепарів, Богданівка, Левандівка, Сигнівка, частина Кульпаркова, Козельники і Кривчичі. Територія Львова побільшиться тим чином до $63^{1}/_{2}$ км², а кількість мешканців до 300.000.

— **Напад у лісі.** В лісі біля Сасова, золочівського повіту, невідомі типи напали із сокирами на купця Якова Шраґера і поранивши його, зрабували 50 долярів. Після нападу злодії втікли до ліса і поліції не вдалось їх відшукати.

— **Практичні іспити народніх учителів.** В 1930 році приступить до практичних іспитів 10.000 народніх учителів, які відбули два роки шкільної практики в межах Польщі. Оплата за іспити виносить 40 золотих. Учителі, що видержать іспит, не будуть клясифіковані з кожного іспиту окремо, а тільки дістануть загальний вислід: відповів іспитовим вимогам, або не відповів.

— **Греко-кат. церква у Варшаві.** Довідуємося, що монастирська церква ОО. Василіян у Варшаві буде призначена для вжитку українців гр.-католиків і що для заспокоення релігійних потреб гр.-католиків буде призначений окремий священик, який від нового року повнитиме свої обовязки у церкві при вул. Медовій 16.

— **Демонстрації комуністів на святий вечір.** Як тільки мешканці Берліна засвітили свічки на

Д-р ЛУКА ЛУЦІВ

Новіші праці про О. Кобилянську.*)

I.

„Дивна річ, писав пан Е. Г. в рецензії моєї розвідки про „О. Кобилянську і Ф. Ніцше“ в ч. 33 „Українського Голосу“ з 1928 р., що ювилей О. Кобилянської проминув у нашій науці майже безслідно, бо крім деяких цікавих споминів, не появилися ані більші праці ані замітніші статті чи розвідки про творчість нашої письменниці або про її поодинокі твори“.

Повища думка правдива тільки в відношенні до сьогобічної преси і періодичних видань, бо за Збручем і перед ювилеєм і в звязку із святочними обходами появилося кілька замітніших праць про творчість авторки „Царівни“ і на них хочемо звернути увагу цікавих. Правда, ще й досі важко людині на провінції стежити за чисто науковим доробком української науки. Немає таких видань, які би систематично інформували про цікавіші події із літературного, чи наукового життя. Що червона більшовицька цензура відновила, чи радше перевищила царський указ із 1876 р. проти українського слова із цього боку Збруча — нема що й згадувати.

В початку 20 років радянська критика „забила осиковий кілок над дореволюційною українською літературою“; перед „жовтнем“ іствували тільки обчмханий Шевченко і „обкроєний лезом марксітської критики“ І. Франко. Та скоро пізнали більшовицькі критики, що, як сказав акад. Єфремов, від себе не втічеш, або, як часто, на жаль без наслідків, повторює акад. Ст. Смаль-Стоцький, що „ми нениншні“ і помаленько почали перевидавати твори старших письменників а також оцінювати їхню діяльність. Прийшла черга на Коцюбинського, Л. Українку, Кобилянську, Стефаника, Мартовича, а навіть видали оповідання Т. Бордуляка.

II.

Вже 1925 р. видала „Книгоспілка“ „Новелі“ О. Кобилянської із довшою статтею Б. Якубського. Критик осуджує більшість творів письменниці, та не викидає її цілковито з літератури, бо в Кобилянської є „й низка творів, як найпростішим і найгрубішим способом звязаних з життям“. Якубський має на думці новелі із життя селян, хоч і тут вірно запримітив, що авторка „Мужика“ „залишається аристократкою-інтеліґенткою й у своїх творах на теми селянства“.

Хвалячи сільські сюжети Кобилянської, видала цяж „Книгоспілка“ в рік пізніше „Землю“ О. Кобилянської із вступною розвідкою П. Филиповича під заг. „Спустошена ідиля“. Той сам критик ще двічі писав про нашу авторку, тож про нього поговоримо пізніше.

Видавництво „Сяйво“ видало 1927 р. „Ніобу“ Кобилянської. А Ніковський у довшому діяльоґу (41 ст.) між критиком і авторкою закинув старій Яновичевій, що її вдача ніяк не відповідає культурному типові европейця. На цій критиці Ніковського відбилися давні осуджуючі погляди С. Єфремова і дискусія про „психольоґічну Европу“, яка саме тоді велася на Україні між письменниками. „Стара Яновичева просто попсувала своїх дітей..., не вміла розглянутися по людях на селі, як там просто й по здоровому виховують дітей, чи вірніше, хоч і не виховують, але не дають поганого індивідуального та соціяльного виховання“.

Іван Лизанівський, який попередив видання „Людини“ („Рух“, 1927/8) хрестоматійним оглядом „О. Кобилянська в українській критиці“ (ст. 8—73), старається оборонити письменницю перед різкими нападами радянської критики.[1] Та оборона пя виходить дуже бліде й непереконуючо. Воювати з успіхом із більшовицькими критиками може тільки той, хто має відвагу чи там можність відкинути „діялектичну марксівську методу“; інакше мусимо договорюватися все до висновків Ол. Дорошкевича („Підручник історії української літератури“, 1927, ст. 213), що „Кобилянська засвоїла собі основи індивідуалістичної фільософії і культури, яку витворила европейська буржуазія в часи свого економічного й ідеольоґічного занепаду (добрий „занепад“ в порівнянні із пролетарським сьогочасним „розквітом“! — Л. Л.) та сміливо приклала здобуте до українського побуту“. А цеж каригідне в тіні Ленінських думок!

III.

Коли зближався ювилей Кобилянської — то отой віж радянських критиків мусів трохи притупитися. Як-же це: і „індивідуалістична фільософія европейської буржуазії“ і „свято пролетарської культури“? І так В. В. Коряк 1921 р. писав, що фільософія проститутки фатально доповнює „людей нового типу“, бо „той лад життя, що утворив жіночі постаті Кобилянської, створив інших так само, бо для істнування мішної родини, цього фундаменту буржуазної суспільности, конче потрібне й істнування добре зорґанізованої проституції“! Перед ювилеєм тойсам Коряк говорив про „Землю“ Кобилянської вже як „про велику селянську епопею“.

П. Филипович, у згадуваній вже статті про „Землю“ із 1926 р. був невдоволений, що авторка була „тільки психольоґом, а не соціольоґом“ і що дала тільки „матеріяли до соціяльної аналізи, сама ж аналіза не є її свідома мета“. Прихильніше

*) Автор поминув те все, що друкувалося про Кобилянську по цім боці Збруча; не згадує і про „Альманах“, Чернівці, 1928, де є найповніша автобіографія письменниці і вичерпуюча бібліографія В. Дорошенка і В. Сімовича.

[1]) Пор. нашу статейку в „Новому Часі“ „Клопіт радянської критики з О. Кобилянською“ (1929, ч. 9.).

святовечірних деревцях і засіли до вечері, комуністи улаштували на вулицях демонстрацію безробітних. Ці безробітні ішли довгими кольонами вулицями Берліна, викрикаючи: „Що мають безробітні на святу вечеру? Голод!" Поліція не розганяла демонстрантів і тимразом обійшлося без якинебудь сутичок.

— **Доля слуг Клеманса.** Французька преса пише, що довголітній камердінер Клеманса, Альберт, утративши службу, вступив до париської поліції. Шофер Клеманса, Франц Брабант, буде сторожом музею, утвореного недавно в честь Клеманса. У тому музею зібрані памятки життя „старого тигра". Цей музей буде улаштований в домі Клеманса у Вандеї.

— **Розстріли підчас різдвяних свят.** З Москви повідомляють, що найвищий революційний трибунал у Москві засудив б. старшину армії Денікіна, Латугіна, на кару смерти. Присуд цей виконаний першого дня різдвяних свят. Латугін був кілька літ на еміграції і вернувши потайки до дому, впав жертвою денунціяторів й опинився перед судом. Хоч кілька літ працював у Франції і не брав участи у політичнім житті, його засуджено на кару смерти за провини з 1919 року.

— **Арештування антифашистів у Брюселі.** У звязку з замахом на італійського престонаслідника, у Брюселі арештовано двох італійських соціялістів Каміля Бернерія і Паскаля Русконія. Слідство виявило, що ці соціялісти належали до тайної організації, яка мала на меті викликати ще замахи на бельгійську королівську пару і на міністра закорд. справ. Централя тої організації містилась у Літтіху.

— **Нова міжпланетарна ракета.** Мадярський інженір, Володислав Лашльо, вибудував нову ракету для міжпланетарної мандрівки. Ця ракета може бути вислана у міжпланетарні простори при помочі тиснення вибуху атомів алюмінія, який буде розпалюваний електричною струєю. Ця ракета має апарат, який дозволяє її вернути на землю і при помочі легкопаду опуститись денебудь без якоїнебудь катастрофи. У ракеті буде кімнатка 6 метрів довга, у якій можна спокійно відбути міжпланетарну подорож. Ця ракета важить 600 кг., а скорість її лету виносить 3.000 км. на годину. Володислав Ляшльо говорить, що колиб йому вдалось здобути відповідні фонди, то він сам вибрався би з тою ракетою в міжпланетарну подорож.

— **Ріжні вісти.** Із Москви повідомляють, що княжна Софія Лівен, яка була недавно арештована у Москві, вже випущена на волю. — Підчас різдвяних свят над Анґлією лютувала велика буря, яка наробила багато шкоди. Така сама буря пролетіла над Ірляндією. — У Відні арештовано польку, Ірену Хшановську, яка вкрала в однім пенсіонаті велику кількість біжутерії, вартости 35.700 золотих. — У Відні ходять поголоски, що „Гаймвер" буде розвязаний, а на його місце буде зорґанізована міліція на зразок міліції у Швайцарії. — На новойорській біржі занотовано новий упадок всіх акцій. Серед біржевиків є паніка, бо ходять поголоски, що повториться недавня велика кріза, яка завела до нужди тисячі багатих людей. — Австрійський канцлер, Шобер, заповів, що в найближчому часі в дорозі до Гаґи задержиться в Берліні, де буде мати нараду із президентом Німеччини. — У французькім парляменті ухвалено більшістю голосів відложити справу амнестії для провідника Леона Доде аж до часу, коли буде ухвалена загальна амнестія для політичних вязнів. — У Відні помер підчас візити у свого пацієнта адвоката Бота, відомий лікар зі Львова Юліян Бік. — Славний капельмайстер і музик, Тосканіні, вертає кораблем з Америки до своєї вітчини.

— **Страшна корабельна катастрофа.** Китайський корабель „Лехонґ", який в дорозі до Гонґконґу попав на смугу, де були великі бурі, затопився в морі, а з ним разом затопилось 300 пасажирів, із яких не урятувався ніхто.

— **Справлення помилок.** У вчорашньому числі „Діла" зайшли такі помилки: В передовій статті початок другого відступу зложено: „Треба знати, що згідно з вимогами німецької конскрипції", зам. **„конституції"**. У фейлетоні „Звідкіля походить Русь?", в третьому відступі, початок другого речення зложено так: „Тому можна відрити літописцеві, що славяни ширилися у Норіку та Панонії", зам.: **„з Норіку та Панонії"**.

писав тойсам критик про „У неділю рано" („Книгоспілка", 1927, вступна стаття „Історія одного сюжету"), порівнюючи твір Кобилянської із усіма попередніми творами на цю тему (К. Тополя, Александров-Старицький, Самійленко). Утретє заговорив Филипович про буковинку в статті „О. Кобилянська в літературному оточенні" („Життя і Революція, 1928, II), де старався вияснити під якими літературними впливами розвивався світогляд авторки „Царівни". Вихідною точкою для критика стали ті всі численні згадки і цитати чужих авторів у творах письменниці, такі характеристичні для Кобилянської. Стаття ця не вирішує порушеної теми, приміром відношенню Кобилянської до Якобзена присвячено не цілих три сторінки.[1])

Обороняв О. Кобилянську перед нападами критики Степан Гаєвський у своїй промові на святочному засіданні Академії Наук („Україна", 1928, I, ст. 25—33). Те саме зробив і Михайло Марковський („Україна", 1928, III.), підкреслюючи, що при оцінці письменниці не треба „спускати з очей історичної перспективи". Та і ця „оборона" нінащо. Марковський твердить, що останні твори буковинки („Юда", „Лист...", „Але Господь мовчить") „вже безперечно мають іншу ідеольоґію і не можуть бути чужі трудящим масам". Та чи ж не повірив би цьому В. Василенко, автор статті „В завороженому крузі" („Критика", 1928, ч. 1, ст. 68—85), якому саме в останнім творі нашої письменниці „Апостол черні" не подобається клич „свій до свого" і який боїться, що „реалізм Кобилянської залишиться тільки звироднілим, зовнішним, буржуазним реалізмом".

[1]) Про статтю цю ширше зможемо висловитися в осібній розвідці про відношення Кобилянської до автора „Марії Ґруббе" і „Нільса Ліне".

Вся коляда для „Рідної Школи".

Всі Кружки „Рідної Школи", Читальні, „Лу-ги", „Соколи", співацькі, музичні й аматорські гурти, вся українська молодь і дітвора та поодинокі громадяни колядують і щедрують тільки на „Рідну Школу".

Місяць січень — це місяць „Рідної Школи"! Тому доходи з аматорських вистав, концертів, чайних вечорів, просфори, вертепу і т. п. уладжуваних кимнебудь у місяці січні йдуть виключно на „Рідну Школу"! Гроші пересилати прямо до Централі на адресу: „Рідна Школа" у Львові, Ринок ч. 10.

Бюджет соймута сенату.

В суботу радила соймова бюдж. комісія. На деннім порядку була м. і. справа бюджету президента держави. Цив. президентова канцелярія просила голову комісії, щоби над тим бюджетом радити щойно після уконституовання уряду, тому розглядання того бюджету відложили до одного з найбл. засідань бюдж. комісії. Голова комісії пос. Бирка ствердив, що з причини гр.-кат. свят остане комісії всього 20 днів праці. Наради над бюджетом мусять покінчитися 31. січня. На запит пос. Рибарського, коли буде засідання бюдж. комісії в справі бувш. мін. Чеховича, голова відповів, що акти держ. трибуналу в тій справі віддано для опрацювання реф. Ліберманові. Коли референт покінчить працю, справа прийде на порядок комісії.

Опісля приступили до розглядання бюджету сойму та сенату. Реф. Домбський сказав, що польський парлямент один із найдешевших, а посольські дієти найскромніші в Европі. Радив підвищити бюджет сойму о 573.000 зол. В дискусії бесідники звертали увагу, що новий сойм. будинок, який коштував 9 міл. зол., виконаний так тандитно, що колиб хотіти довести його до порядку, то це коштуватиме головокружні суми. Посли з ББ. вказували, що сойм. бюджет перевищає суму 350.000 зол. і порівнювали цю справу зі справою бюдж. переступлень уряду. В дискусії вирипуло теж внесення покликати підкомісію для розгляду справи будови сойм. будинку та готелю, а саме для розгляду причини переступлення бюджету і недомагань будови. Внесення це впало, а ухвалили внесення пос. Лібермана, яке взиває комітет будови сойм. будинку, щоби розглянув правдивість закидів про недомагання будови та щоби предложив комісії звіт до одного місяця.

Невдалий держ. переворот у Фінляндії.

Фінляндська поліція викрила приготований комуністами державний переворот. Арештували богато комун. діячів, м. і. секретаря парл. комісії Кусіеля.

Стріча о. Зайпеля з бувш. ціс. Зитою.

Віденська преса далі займається стрічею бувш. канцлера Зайпеля з бувш. ціс. Зитою в Люксембурзі. Рад.-соц. „Дер Абенд" здогадується, що стріча є в звязи зі справою звороту Габсбурґам сконфіскованого майна. Часописи звертають увагу, що комбінації о. Зайпеля можуть спричинити великі комплікації та позбавити Австрію можливости здобути закорд. позичку.

Іменування нового польського уряду.

Президент держави підписав у неділю декрет, що іменує новий уряд. А саме: проф. Каз. Бартеля іменував президентом міністрів, а на його внесення Генр. Юзефського, волинського воєводу міністром внутр. справ. Авг. Залеського, сенатора, мін. закорд. справ, марш. Йос. Пілсудського, мін. військ. справ, д-ра Славомира Червінського, мін. віроісповідань і публ. освіти, інж. Евг. Квятковського, посла, мін. промислу та торговлі, інж. Альф. Кіна, мін. комунікації, проф. д-ра Макс. Матакевича, мін. публ. робіт, Ол. Пристора, мін. праці та сусп. опіки, інж. Гн. Бернера, мін. почт і телеграфів, проф. д-ра Вит. Станевича, мін. земельних реформ, кер. мін-ства скарбу Гн. Матушевського, надзв. посла і повновл. мін. при кор. мад. уряді, міністром справедливости, Фел. Дуткевича, през. ап. суду в Варшаві, міністром хліборобства Вікт. Лесневського, держ. підсекретаря у мін-стві рільництва.

Не ввійшли до нового кабінету: бувш. прем. Світальський, мін. Цар, Складковський, Морачевський та Незабитовський.

Пацьорковський волинським воєводою?

Дотеперішній шеф кабінету президента ради міністрів Пацьорковський уступає зі свого становища та мабуть буде іменований тернопільським воєводою або воєводою волинського воєвідства, яке опорожнилося після іменування Юзефського міністром внутрішніх справ. Зачувати, що Юр. Стемповський не одержить становища шефа президентового кабінету, а утворять становище шефа секретаріяту президента ради міністрів, яке дістане пор. Зацвіліховський.

Віцемін. Перацький уступає?

Із політ. кол зачувати, що теперішній віцеміністр внутрішніх справ Перацький перейде до військової служби. Як кандидата на становище віцеміністра справ називають бувш. віцемін. Ярошинського.

Складковський заступником шефа адміністрації армії.

Зачувати, що бувш. мін. ґен. Складковський одержить становище заступника шефа адміністрації армії в мін-стві військових справ. Теперішній заступник шефа адміністрації армії ґен. Зажицький дістане інше високе становище в війську.

Новий амбасадор Зл. Держав у Берліні.

Із Ню Йорку прийшла вістка, що уряд Злуч. Держав іменував як наслідника амбасадора в Берліні Шормена, Фредеріка Møслі Секета, ресц. сенатора стейту Кентокі.

Зі світа літератури.

Марсель Прево про жінок.

Один з найбільших сучасних французьких письменників, великий знавець жіночої душі Марсель Прево мав недавно розмову зі співробітником ґазети „Н. В. Журналь". Темою розмови була проблєма сучасного жіночого емансипаційного руху. Прево сказав між іншим:

„Працююча, політикуюча жінка, жінка спортовець належить до сучасности, і дехто бачить у тім навіть небезпеку, що жінка перестає бути перш за все жінкою і зголошується до таких ролі у житті, які колись відгравали тільки чоловіки. Я не бачу в тім ніякої небезпеки: жінка все залишиться жінкою, хочби одягала якунебудь маску, хочби повнила таку саму працю як чоловік. Одинокою ролею, яка належить жінці — це любов, це продовження людського роду і тому чи жінка політикує, чи пише на машині, чи працює в школі, жінка ніколи не змінимться настільки, щоби затратити суть своєї душі. Вона може наслідувати чоловіка, може захопити в свої руки всі чоловічі професії, роботи, то всеж душею ніколи не буде тим, чим є чоловік.

Згідно зі своїм характером, чоловік працює для самої праці і творчости, а жінка як працює в бюрі, чи політикує, то вона працює тільки для любови, яка є одиноким її покликанням. Чоловік працює для хліба, а жінка, коли старається бути незалежною, то тільки на те, щоби мати можливість свобідно вибрати собі любовника чи чоловіка, такого, якого вона хоче. Тим дається пояснити цікавий факт, що чоловік часто працює радо і любить працю ради праці, а жінка ніколи не любить праці як цілі, а тільки як засіб здобути чоловіка. Це признають навіть організації жінок. Щодо кріза подружого життя, яка панує в Европі, то це тільки хвилева ревізія відносин між чоловіком і жінкою. Стремління до моноґамії є природне явище, бо навіть вищі роди звірят живуть у моноґамії, яка одиноко забезпечує розвиток раси. Після теперішньої кризи і хаосу по

дружого життя, людство знов поверне до давньої пошани моногамії і родинного життя. Вже тепер у Франції запримічається збільшення кількости легальних подруж і церковних шлюбів. Інша річ, що жінка здобуде собі більшу свободу у рамцях подружжя і родини. Я все був прихильником рівноправности жінки навіть у політичнім житті і хоч досі у Франції жінка ще не має виборчих прав, то я певний, що незабаром жінка здобуде собі ці слушні права".

З судової салі.

Як агенти фірми „Діяболльо Сепаратор" натягають наших селян.

Дня 17. липня 1928 року в селі Воля Кривецька, судового повіту Дубецько явилися у Марії Ковальчикової, в часі як її муж був у полі на роботі, незнані мущини, які почали її намовляти, щоби купила в них кружлівку до перепускання молока і масничку до роблення масла. Не помогла заява Ковальчикової, що машин не купує. Не питаючись її незнані війшли до її хати, де змонтували кружлівку і почали її господині демонструвати. Оказалося, що ті осібняки є агентами фірми Діяболльо Сепаратор. Господиня, яка не мала ні відповідного господарства ні живого інвентаря — машин тих цілком не потребувала. Одначе агенти просто не хотіли з хати уступитися, а захвалюючи товар заявили, що кружлівка і масничка будуть її коштувати лише 115 зол., а купуюча буде сплачувати їх по 5 зол. місячно ратами. Заохочена низькою ціною товару господиня дозволила вправді лишити у себе машини, але застерігласа виразно і при свідках, що має право найдальше до одного місяця заявитися по випробуванні машин, чи вони будуть для неї відповідні і до того часу має право агентам зглядно фірмі їх звернути, а коли машини фірмі зверне, фірма не буде мати до купуючої з тої причини ніяких претенсій. Цю заяву агенти приняли до відома, запевнили купуючу, що на це фірма зголиться, але під умовою, якщо купуюча підпише їм замовлення. І дійсно подали купуючій якийсь задрукований папір до підпису, але зміст цього паперу заслонили так, що купуюча, хоч є письменна, не могла його ані прочитати ані дати комунебудь прочитати. Коли купуюча підписувати не хотіла, агенти заявили, що вона мусить підписати лише посвідку, що одержала від них машини, а то в тій ціли, що колиб машини хотіла звернути, то має то зробити лише тим особам, які ту посвідку, її рукою підписану, їй предложать. Купуюча папір підписала, не припускаючи навіть на хвилю, що змістом його є зобовязання іншого роду.

В кілька годин по опущенні агентами мешкання, коли Ковальчикова заявила сусідам, що трапляється їй нагода купити машини за 115 зол., довідалася, що її сусідка Катерина Попович також має такі машини, але ціна їх є вища, бо 185 зол. і що агенти також у неї були і казали якийсь папір підписати. Коли справа в селі стала голосною і люди почали як Ковальчикову так і Попович перестерігати, щоби не дала себе ввести в якусь біду, удалися вони до складу фірми Діяболльо Сепаратор в Перемишлі, де не зражуючи свого клопоту довідалися, що такі машини коштують 420 зол. Удалися сейчас до канцелярії адвоката д-ра М. Рибака в Перемишлі, який доніс фірмі про факт обману агентів, лишив їй машини до диспозиції і зажадав розвязання умови.

В слід за тим фірма обі жінки заскаржила до суду в Дубецьку за заплату по 420 зол. кожду. Розправа виказала правдивість закидів господинь і Ковальчикова справу до С I 249/28 вироком городського суду в Дубецьку з дня 6. VII. 1929 правосильно виграла, а вирок Поповичевої, що справу також виграла, чекає правосильности.

Замітити випадає, що як у городськім суді в Дубецьку так і в Мостиськах є в ході цілий ряд аналогічних процесів фірми Діяболльо з нашими селянами. Фірма засадничо не провіряє закидів і селян переслідує процесами. Розуміється, що не один неосвідомлений паде жертвою несовісних агентів і платить криваві гроші за машини, які йому зовсім не потрібні.

Д-р М. Рибак.

Дописи.

БОРАТИН, ПОВІТ БРОДИ. (Віче москвофілів). Дня 19. XII. ц. р. влаштувала якась „русская народная орґанізація" в Боратині своє віче, яке відбулося в громадському будинку. На віче прибуло двох панів, один зі Львова, а другий з Бродів, у товаристві поліцінта. Прибуло також кількох кацапів з села Поникви Велика. Салю заповнили самі українці, так, що при виборі президії, не було кого вибрати головою кацапського віча. Нарешті посадили Миколу Балія, що не вміє навіть підписатись, але на це сказали, що то „нічево". Слово забрав гість зі Львова і почав говорити про парцеляцію й інші благодати, які нібито привіз для наших селян; потім хотів прочитати свіжу ґазетку: „Курієр Краковскі", що то вона пише „про русских". Але зібрані селяни запротестували проти читання польської ґазети, кажучи, що мають свої, українські. Рівночасно зголосився до слова п. Володимир Придиба і вказуючи на першого промовця, сказав, що то вовк в овечій шкірі й українським селянам нема чого його слухати. У відповідь на це на салі загреміло „Ще не вмерла Україна" — і поліціянт зараз розвязав віче. Поникивські кацапи десь щезли, а гості зі Львова і Бродів відійшли під охороною поліціянта. Так і закінчилося у нас кацапське віче. Варто тут тільки згадати, що громадського будинку дуже трудно добитися на якусь потребу для українців, себто загалу населення, але для кацапського віча — то двері будинку станули отвором. Можеб на це звернули увагу наші радні?

Сай.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Лев Ясінчук: **За океаном.** Особисті завваження й переживання за час однорічного побуту в Америці. Львів, 1930. Накладом Т-ва „Рідна Школа" у Львові. Стор. 250+32 стор. ілюстрацій. Формат 8°.

Д-р Іван Брик: **Иосиф Добровський й українські граматики.** U Praze 1929. Nakladem Vyboru I. sjezdu slovanskych filologu. Tiskem statni tiskarny v Praze.

Д-р І. Брик: **Переклади сербських народніх пісень у „Русалці Дністровій".**

Д-р І. Брик: Шафарик у ролі судді в термінольоґічному українсько-польському спорі 1849 р.

ЖУРНАЛИ:

„Morze", organ Ligi morskiej i rzecznej. Rok VI. Nr. 12. Warszawa, grudzień 1929.

„Nawozy sztuczne", miesięcznik. Rok I. Nr. 4. Warszawa, grudzień 1929.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.